

«Повчально знати»

ВЕЛЬС. ШЛЯХ НЕЗАЛЕЖНОСТІ ЧЕРЕЗ ТЕРОР

Від самого заснування держави йде війна за незалежність. У XV ст. загарбницькі війська захопили рідну землю, і до тепер не полишають її. Боротьба триває досі! На вулицях міст, в місцевих органах влади, в головах людей. Досі незалежність так і не отримана. Досі країна-країна під імперською рукою...

Може здатися, що це опис України у тяжкі роки боротьби за незалежність. Але ж ні! Це опис кельтської країни Великої Британії – валлійської держави Вельс. Як і Україна, Вельс більшість своєї історії провів у пануванні ворожих англійських королів. Як не намагались валлійські патріоти звільнити рідний край, будь-які повстання придушувались ворожими військами. Свою незалежність Вельс втратив у XV ст., і до XX ст. ніхто з його корінних мешканців-кельтів і не намагався сприяти визволенню країни з під влади Лондона. Аж поки у серпні 1925 р. з купки місцевих націоналістів та радикально налаштованих громадян не утворилась “Національна партія Вельсу” (валл. Cynulliad Cenedlaethol Cymru). Але на жаль, більш як 40 років ця партія була непомітною, і не робила жодних впливових та помітних акцій.

Вже в післявоєнні роки валлійський націоналізм активізувався, споглядаючи бездіяльність керівництва “Національної партії Вельсу” у 1949 р. півсотні її активістів залишили партію. Намагання Об’єднаного Королівства (англ. United Kingdom, офіційна назва Великої Британії) вгамувати націоналістів не пройшли дарма. З кінця 1940-х рр. і до початку 1990-х рр. було створено органи місцевого самоврядування, що надавали право самостійно вирішувати внутрішні питання без втручання у них англійської влади. У 1966 р. “Національна партія Вельсу” вперше завоювала мандат у парламенті країни, а вже у 1976 р. завоювала більшість у всіх місцевих органах влади на своїй етнічній території – у містах і селах Вельсу.

Але довге лояльне відношення керівництва “Національної партії Вельсу” до англійських окупантів, сприяло ще більшій активізації радикальних дій серед місцевих валлійських націоналістів. Так, у 1952 р. радикально налаштована валлійська молодь спробували підірвати водопровід у Бірмінгемі. Ця історія мала прямий наслідок для виникнення радикально-націоналістичної організації “Рух на захист Вельсу” (валл. Mudiad Amddiffyn Cymru). У лютому 1963 р. активісти “Руху на захист Вельсу” відпрацювали свій перший теракт – підірвала трансформатор поблизу

Ліверпуля на дамбі, що обійшлося в 36 тис. фунтів стерлінгів збитку і 6-тижневу перерва в роботі, а в момент засудження на рік одного з організаторів теракту було підірвано пілон лінії електропередач. “Рух на захист Вельсу” і далі атакував об’єкти водопостачання і енергетики, офіс податкової інспекції в Кардіффі, а в 1969 р. активісти “Руху на захист Вельсу” підірвали самі себе поблизу залізничної станції Абергіл, так як не вдалось підкласти бомбу під поїзд принца Чарльза, який прямував на церемонію отримання титулу принца Вельського. В принципі, цю практику англійським окупантам вдалося присікти, і вже у 1970-х рр. королівський уряд відзначив лише спорадичну активність валлійських радикалів-націоналістів. На початку 1980-х рр., в добу прем’єрства “залізної леді” Маргарет Тетчер, відбулось нове загострення: активісти “Валлійської армії за робочу республіку” (англ. The Welsh Army for the Workers Republic) влаштували кілька вибухів проти військових об’єктів, урядових будівель, офісів правлячої “Консервативної партії”, а особливо радикальні націоналісти почали підпалювати дачні будинки англійців, поклавши початок новій боротьбі. Ці дачні маєтки утворилися в результаті збіднення місцевих мешканців Вельсу, тому й продавали за безцінь земельні ділянки уродженцям заможного Лондона, а самі перебирались в міста: Кардіфф, Честер, Ліверпуль.

Саме це спричинило підвищення цін на житло до рівня недоступного місцевим мешканцям і викликало протест валлійського селянства, однак спроби провадити новий аграрний закон про переважне право придбання таких будинків валлійцями провалилися – не можна, мовляв, гнобити вільну торгівлю і демократію. “Валлійська армія за робочу республіку” та ще 2 організації, серед яких “Рух на захист Вельсу” та “Хранителі Вельсу” (валл. Cadwyr Cymru), що займалися підпалами, були нейтралізовані британською поліцією до середини 1980-х рр. У строю залишилася тільки одна організація під назвою “Сини Гліндура” (валл. Meibion Glyndŵr), яка ось вже чверть століття займається підпалами маєтностей заможних англійців... Власне “Сини Гліндура” взяли назву на ім'я лідера валлійського повстання століття Оуена Глендаура. Першою їхньою акцією став, за відомостями британської поліції, підпал котеджу в місці Мінідд-Нефинеї 13 грудня 1979 р. У класичному вигляді активісти “Сини Гліндура” вривалися в порожні будинки, підпалювали їх найпростішим шляхом, а потім повідомляли про скоєне в підкидних листах і телефонними дзвінками поліції. З кінця 1980-х рр. стали спеціально підпалювати будинку парламентарів-консерваторів – одного разу було спалено навіть будинок секретаря “Консервативної партії” у справах Вельсу. “Сини Гліндура” за перші 9 років роботи поширили свою діяльність далеко за межі власної батьківщини, Вельсу, і за межі одних дачних зон, взявшись за англійські офіси з торгівлі нерухомістю, штаби “Консервативної партії” в Кардіффі та Лондоні. Та тепер була змінена і тактика валлійського терору – власне замість підпалів, “Сини Гліндура” застосовували бомби з годинниковим механізмом. За свідченнями підкидних листів, боротьба йшла проти “англійських колоністів і капіталістів”, оскільки ті вороги народу, «а їх вільний ринок вбиває Вельс і треба відновити справедливість». За 25 років такої активності скоєно 140 підпалів, а їхній загальний збиток досяг 1 млн. фунтів стерлінгів. Проте, як це не видається дивним, від рук валлійських патріотів ніхто не постраждав і не загинув! З 1979 р. до 1993 р. у звинуваченні в такого роду валлійських “розвагах” британський уряд засадив аж 19 осіб, проте саму організацію “Сини Гліндура” так і не вдалося розкрити. Цікаво, що оскільки всі акції “Синів Гліндура” проходили в густонаселених міських кварталах, то навряд чи були непомітними для їхніх мешканців, з чого аналітиками робився логічний висновок – “Сини Гліндура” користуються моральною і пасивною підтримкою населення, що підтверджується соціологічними дослідженнями: в цілому 57% населення Вельсу підтримують ідеї “Синів Гліндура”, але тільки 6% схвалюють їхній стиль роботи.

Мирний марш активістів радикально-націоналістичної організації “Рух на захист Вельсу”.
Кардіфф, літо 1969 р.

Валлійський ультра-радикалізм тим часом продовжує існувати поряд із шотландським самостійницьким та ірландським революційним рухами: в 2001 р. колишнього фахівця з вибухівки і члена організації “Сини Гліндура” засудили за підкидання муляжів вибухових пристроїв і їх розсилку членам британського парламенту. За повідомленнями співчуваючих, в 2005 р. на день святого Давида, церковного покровителя Вельсу, група активістів під назвою “Валлійська республіканська армія” (валл. Yddin Rhyddid Cymru) увірвалася в кафедральний собор Кардіффа і замінила всі британські прапори (англ. Union Jack) на валлійські національні, а трофеї спалила з великими церемоніями в містечку Кілмер, де знаходиться монумент Ллівеліна ап Гріфідда – останнього незалежного короля Вельса. Можна з впевненістю стверджувати, що боротьба валлійців за їхню державну та національну незалежність від британської корони триває і досі. Не дивлячись на те, що в більшості випадках активних учасників радикальних заходів не так і багато, валлійці показують неабияку силу духу та цілеспрямованість у своїх намірах. Будемо вірити, що брати по ідеї незалежності таки здобудуть свою свободу і будуть будувати самі свою державу за прикладом України чи сусідньої Ірландії.

Нехай постане вільний Вельс!

Павло КОВАЛЬОВ (м. Дніпро)